

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra francouzského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Výuka francouzštiny v Cizinecké legii

French learning in French Legion

Stanislava Bulková

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Klinka, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B D-FJ

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Výuka francouzštiny v cizinecké legii potvrzuji, že jsem ji vypracoval/a pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Jablonná 4. 7. 2021

Ráda bych tímto poděkovala svému vedoucímu Mgr. Tomáši Klinkovi, Ph.D. za vřelé vedení práce, jeho ochotu a čas, který mi během psaní věnoval. Dále bych poděkovala svému kamarádovi Janu Drmlovi, který mi poskytl osobní rozhovor pro tuto práci, a zároveň všem legionářům, kteří si na mě našli čas a odpověděli na mé otázky. Bez nich by tato práce nemohla vzniknout.

ABSTRAKT

Cílem této práce je podat ucelený přehled o tom, jakým způsobem a za jakých podmínek výuka francouzského jazyka v Cizinecké legii probíhá. Zároveň také poukazuje na to, že ne všechny oficiální informace nařízené vedením Cizinecké legie – co se výuky jazyka týče – jsou v realitě skutečně aplikovány. Francouzská Cizinecká legie je specifikem Francie, jelikož je zastoupena víceméně z nefrankofonních jedinců. Francouzský jazyk hraje v tomto případě roli důležitého jednotícího prvku. V bakalářské práci jsou vysvětleny termíny Cizinecká legie, *français sur objectif spécifique* a *méthode directe*, které jsou spolu úzce provázány, jelikož do nich výuka francouzštiny v Cizinecké legii spadá. Práce, strukturovaná jako teoretická-praktická část, si klade za cíl mapovat samotnou výuku a za pomoci strukturovaných rozhovorů, většinou vedené přes sociální sítě, doložit získané poznatky. Díky sešitu z výcviku jednoho z legionářů podává bakalářská práce konkrétní představu o jazykové úrovni a vymezuje ji vůči běžně vyučované francouzštině. Práce představuje rozdílné pojetí jazykové úrovně legionářů a zaměřuje se na konkrétní způsoby výuky, a to výuku s pomocí učebnice neboli metodu *képi blanc*, dále metodu *binôme*, ale i na využití legionářských písní a kodexu ve výuce. V neposlední řadě je zpracováno i téma motivace rozebírající pohnutky legionářů k dosažení určité jazykové úrovně.

KLÍČOVÁ SLOVA

Cizinecká legie, francouzský jazyk, *français sur objectif spécifique*, *méthode directe*

ABSTRACT

This work has for goal to give to the reader a comprehensive overview of the teaching process of language in the French Foreign Legion and compare the official information with reality. French Foreign Legion is a French curiosity because it is mostly composed of non-Francophones legionnaires. It is the French language that play the important role in the unity of its members. In this bachelor's thesis, the terms as French Foreign Legion, *français sur objectif spécifique*, and *méthode directe* are explained because they are closely connected in case of language learning. This work, structured as theoretical-practical part, has for goal to describe the education of the french language in help with structured interviews with legionnaires. The interviews were performed by social media. The bachelor's thesis gives a picture of the language level and compares it with common french. This work introduces the different conceptions of language level of legionnaires and is focused on different ways of teaching such as tuition with a textbook, the *képi blanc* method, *binôme* method, but also application of songs and code in teaching. The bachelor's thesis also focuses on the motivation of legionnaires.

KEYWORDS

French Foreign legion, french learning, français sur objectif spécifique, méthode directe

Obsah

Úvod.....	6
1 Teoretická část	9
1.1 Cizinecká legie	9
1.1.1 Historie francouzského jazyka v Cizinecké legii	10
1.1.2 Současná Cizinecká legie	10
1.2 Français sur objectifs spécifiques.....	12
1.2.1 Français de spécialité a français sur objectif spécifiques.....	13
1.2.2 Pojetí výuky FOS.....	14
1.3 La méthode directe	15
2 Praktická část	17
2.1 Francouzština a její místo v Cizinecké legii	17
2.2 Metody	22
2.2.1 Metoda <i>Képi blanc</i>	23
2.2.2 Legionářský kodex a písně.....	24
2.2.3 Metoda <i>binôme</i>	26
2.3 Slovní zásoba	28
2.4 Motivace	31
Závěr	34
Resumé.....	37
Seznam použitých informačních zdrojů.....	41

Úvod

Francouzská Cizinecká legie (dále jen CL) nabízí uchazečům možnost vojenského výcviku mimo jejich rodnou zemi, proto jedním ze specifických rysů legie je jistě mnohonárodnostní složení. Tato legie byla založena již v 19. století francouzským králem Ludvíkem Filipem za tím účelem, aby mohli být do francouzské armády přijímáni i cizinci, kteří budou rozšiřovat francouzské kolonie a bránit Francii i za jejími hranicemi. Poprvé se legionáři vylodili v Alžírsku, které se až do svého osamostatnění stalo legionářskou základnou.

Po autonomii se centrum přesunulo do jihofrancouzského Aubagne, kde sídlí dodnes. Původně byla tato legie útočištěm pro zločince, uprchlé vězně či žebráky, což už v současné době zdaleka neplatí. Právě naopak, legie si zakládá na své prestiži a dostat se do ní není pro současné uchazeče vůbec jednoduché. Přijetí záleží na mnoha faktorech, jako například na zdravotní situaci a čistém trestním rejstříku. Uchazečům (*engagé volontaire*) jsou při náboru snímány otisky prstů a následně se odesílají na Interpol. Důležitým aspektem je samozřejmě i psychická odolnost, jelikož jsou legionáři permanentně pod velkým psychickým vypětím. Francouzská legie dnes působí převážně v Africe v bývalých koloniích Francie a hojně se účastní misí pod záštitou OSN.

Kromě fyzicky náročného tréninku čeká legionáře v samotném výcviku intenzivní měsíční studium francouzského jazyka. Francouzština je už od dob vzniku legie jediným povoleným dorozumivacím jazykem. Studium francouzštiny je tedy nedílnou součástí výcviku, ale ne vždy se může jednat o plnohodnotné studium jazyka, na které jsme zvyklí ze škol a běžných civilních kurzů. Legionářská výuka slouží především k tomu, aby se legionáři mezi sebou dorozuměli a zvládali plnit rozkazy. V různých plucích však můžeme vypořádat rozdílné způsoby výuky a odlišné vstupní i výstupní vědomosti, proto bych se na tyto metody ve své práci ráda zaměřila v rámci metody FOS (*français sur objectifs spécifiques*). Tato metoda se vyznačuje tím, že učí vyhraněnou skupinu nefrankofonních studentů specifické slovní zásobě především za účelem domluvit se.

Mým cílem, a tedy i cílem této bakalářské práce, je osvětlit, jak samotná výuka probíhá, jelikož je CL stále zahalena množstvím tajemství a mýtů. Dále se pokusím o komparaci oficiálních informací o úrovni a kurzech francouzštiny s realitou pomocí strukturovaných

rozhovorů. V textu též předkládám analýzu slovní zásoby legionářů, která se diametrálně liší od běžné slovní zásoby z každodenního života. Pro strukturu práce jsem zvolila model teoretická-praktická část. První část se zaměřuje na bližší vymezení teoretického pojmu FOS a deskripci současného stavu Cizinecké legie. Tento krok jsem zvolila pro lepší orientaci v tématu. Znalost podmínek, ve kterých výuka – potažmo samostudium legionářů – probíhá, je důležitá a umožní tak pochopit motivaci k ovládnutí francouzštiny na dobré úrovni. V další kapitole nastíním samotné způsoby výuky, ať už se jedná o metodu *képi blanc*, učení pomocí legionářských písní nebo práce s provizorní učebnicí. Druhá část práce bude sloužit ke komparaci slovní zásoby a gramatiky legionářské a klasické francouzštiny. K porovnání využiji sešit jednoho z legionářů, ve kterém jsou zapsané poznatky z kurzů, které probíhaly v rámci školení o zbraních, složení Cizinecké legie a zásadách správného příslušníka. V závěru se pokusím shrnout získané znalosti a porovnávat představy o výuce francouzštiny v Cizinecké legii, které se v literatuře objevují a potenciální úroveň, na které by legionáři po určité době měli být s realitou.

Zdroje, ze kterých čerpám, jsou různorodé z důvodu jejich povahy. Vzhledem k nedostatečnosti detailních informací ohledně výuky jsem pro sběr informací použila metodu strukturovaného interview. Díky tomu, že se současný svět stále více pohybuje v on-line světě, nebyl problém příslušníky legie oslovit. K tomu jsem využila sociální platformu Reddit, kde mají legionáři samostatnou skupinu. Samozřejmě jsem si vědoma rizika, že ne všechny informace mohou být pravdivé, a proto se snažím výpovědi podpořit případovými studiemi. Zároveň věřím, že vzhledem k opakujícím se odpovědím respondentů můžeme o některých informacích hovořit již jako o faktech. Snažím se nalézt odpovědi na otázky, co je pro legionáře začínajícího s francouzským jazykem nejvíce obtížné, jak se liší metody v jednotlivých plucích, co je nejvíce motivovalo k učení apod. V této oblasti jsou mi oporou i autentická videa a reportáže ze samotných kurzů v legii. Do své práce jsem jako primární pramen chtěla zahrnout učebnici, kterou některé regimenty k výuce používají. Kontaktovala jsem proto centrum Cizinecké legie v Aubagne, ale bohužel bez výsledku.

Kromě primárních pramenů čerpám i ze sekundární literatury. Vycházím převážně z děl bývalých členů Cizinecké legie, ať už od známého Michala Odstrčila, Jiřího Špalka nebo

Petera MacDonalda. I zde je ale důležitá kritika pramenů, jelikož pohledy na Cizineckou legii mohou být ovlivněny osobními zkušenostmi a nemusí tak být zcela objektivní. Problematiku FOS blíže přibližují zejména pomocí knihy *Le Français sur Objectif Spécifique* od dvojice Mangiante – Parpette.

Věřím, že tato práce přinese ucelenou představu o tom, jak současná edukace jazyka v legii probíhá a bude přínosem všem, kteří se o Cizineckou legii chtějí zajímat i jinak než z historického hlediska. Protože právě téma výuky francouzštiny, jednoho z hlavních jednotícího prvků legionářů, by nemělo být opomíjeno.

1 Teoretická část

Z hlediska povahy práce jsem se rozhodla v její teoretické části popsat a vymežit pojmy, které jsou pro ni zcela klíčové. V první řadě nastíním současný vývoj v Cizinecké legii a přiblížím již výše zmíněné termíny *français sur objectif spécifique* a *méthode directe*. Tyto pojmy budou podpěrné body pro mou výzkumnou otázku: Jak vypadá výuka v CL?

1.1 Cizinecká legie

Historie CL se váže k datu 9. 3. 1831, kdy tehdejší francouzský král Ludvík Filip vydal dekret o zřízení tzv. Francouzské cizinecké legie. Vedla ho k tomu hlavně tamější situace ve Francii, jelikož byla plná žoldáků a evropských povstalců, kteří pustošili její města. Na popud ministra války maršála Soult se panovník rozhodl, že tuto skupinu využije ke kolonizaci severní Afriky. Samotný dekret byl doplněn nařízením, že do této legie nesmí vstoupit Francouzi, a že útvaru je zakázáno bojovat na území své vlastní země.¹ Na dodržování výnosů měla dohlížet verbovací a odvodní střediska, která však přijímala všechny uchazeče – pokud nedisponovali viditelnou tělesnou vadou. Z toho důvodu se CL stala místem azylu pro bývalé vězně nebo kriminálníky.² Od té doby se tato jednotka stala nedílnou součástí francouzské armády a účastnila se válek v různých koutech světa, jako např. Krymské války, konfliktu v Mexiku, války v Indočíně, v Alžírsku, Bosně, genocidy ve Rwandě apod. Během rwandské genocidy působila CL pod záštitou OSN, kde měla plnit roli prostředníka mezi dvěma kmeny, poskytovat humanitární pomoc a starat se o evakuaci cizinců.³ Zde bylo legionářům přikázáno bojovat pouze v sebeobraně nebo v případě ohrožení života během evakuace.⁴

Prvním místem, které útvar v rámci kolonizace severní Afriky obsadil, se stalo Alžírsko, kde legionáři přestavili město Sidi-bel-Abbès, které později přezdívali

¹ ODSTRČIL, Michal. *Historie a současnost Francouzské cizinecké legie*. Brno: vydáno vlastním nákladem, 2011, s. 11.

² MACDONALD, Peter. *Cizinecká legie*. Praha: Naše vojsko, 1994, s.148.

³ *Tamtéž*, s. 212.

⁴ *Tamtéž*, s. 213.

„*Maison mère*“.⁵ Město se stalo jedním ze symbolů CL, jelikož bylo její základnou až do roku 1962, kdy ji vystřídalo francouzské město Aubagne.⁶ To je sídlem legie dodnes.

1.1.1 Historie francouzského jazyka v Cizinecké legii

Trend francouzštiny, jakožto jediného dorozumivacího jazyka, se rozvíjel postupně a ruku v ruce s organizačními změnami v legii. V nařízení o jejím vzniku z 10. března 1831, konkrétně v článku 2, je uvedeno, že každý útvar musí být složen z příslušníků stejné národnosti, kteří mluví stejným jazykem.⁷ O jeho provedení se zasloužil baron Stoffel, který útvar rozdělil do sedmi národnostních batalionů, a to na skotský, švýcarský, německý, španělský, italský, belgický (sem spadali i Holanďané) a polský.⁸ Předpokládá se, že v každém batalionu byla dorozumivací řečí mateřština legionářů. O necelých deset let později přišel se změnou Colonel Bernelle, který tyto národnostní útvary promíchal a zavedl francouzštinu jako jediný společný jazyk. Tímto krokem Bernelle zpočátku způsobil jisté zmatky a problémy, ale postupem času tato jazyková unifikace přinesla své benefity. Výrazně usnadnila komunikaci mezi jednotlivými útvary CL.⁹ Můžeme se domnívat, že velkou roli, co se jazykového sjednocování týče, hrály již v této době legionářské písně. První písní, kterou legionáři zpívali, byla *Tiens voilà du Boudin*. Ta zazněla pro císařovnu Eugénii, manželku Napoleona III., při odjezdu vojáků do Mexika v roce 1863.¹⁰

1.1.2 Současná Cizinecká legie

Je zcela pochopitelné, že za téměř dvě stě let své existence prošla CL řadou změn a procesem modernizace. V současné době její strukturu tvoří Velitelství (*Commandement de la Légion étrangère*) a 11 pluků nebo jednotek.¹¹ Tři z nich mají za úkol výcvik budoucích legionářů, osm útvarů je bojových, z nichž dva jsou usazeny v zámoří (Guyanne a Mayotte). Co se týče složení, disponuje 148 různými národnostmi, přičemž největší část (34 %)

⁵ MICHON, Jean. *Sidi-bel-Abbès: Capitale légionnaire*. Presses Universitaires de France, 2010. In: *Guerres mondiales et conflits contemporains*, s. 25. [cit. 24. 4. 2021]

⁶ BODIN, Michel. *Introduction*. Presses Universitaires de France: 2010. In: *Guerres mondiales et conflits contemporains*, s. 3. [cit. 24. 4. 2021]

⁷ BERNELLE, Joseph, *Histoire de l'ancienne Légion Étrangère*. Paris: Imprimerie de E. Marc-Aurel, 1850, s. 172. [cit. 6. 5. 2021]

⁸ ODSTRČIL, Michal. *Historie a současnost Francouzské cizinecké legie*, s. 12-13.

⁹ JORDAN, David. *The History of the French Foreign Legion from 1831 to the Present Day*. Staplehurst: Spellmount, 2005, s. 17.

¹⁰ ODSTRČIL, Michal. *Bitva cizinecké legie: Camerone*. Brno: vydáno vlastním nákladem, 2013, s. 30-31.

¹¹ Légion étrangère. *Plaquette de présentation de la Légion étrangère 2019*, s. 3. [cit. 25. 4. 2021]

zaujímají muži ze západní a střední Evropy.¹² Je dávnou minulostí, že se do legie hlásí převážně kriminálníci. Právě naopak, CL si zakládá na své prestiži, a proto je výběr z uchazečů velmi pečlivý.

Uchazečem, neboli tzv. *engagé volontaire*, se může stát muž ve věkovém rozmezí 17,5 let a 39,5 let, který umí číst a psát ve svém rodném jazyce.¹³ Po přihlášení se v náborové kanceláři je uchazeči změněna jeho identita, jelikož získá nové armádní jméno, pod kterým se od té doby prezentuje a také podepisuje první smlouvu na 5 let služby. Změněné jméno je většinou stejné národnosti jako je uchazeč.¹⁴ Následují lékařské prohlídky, při kterých lékař, kromě prohlídky celého těla, zkoumá kvalitu zraku, odebírá krev, měří EKG a kontroluje zuby uchazeče, které nesmí být zkažené, jinak je *engagé volontaire* nepřijat. Následují psychologické a fyzické testy v podobě tzv. *Cooperova testu*, tj. za 12 minut uběhnout co nejdelší vzdálenost, minimálně alespoň 2800 m.¹⁵ Nicméně na oficiální webové stránce CL upozorňují, že je důležité, aby uchazeč zvládl sám uplavat nejméně 25 m.¹⁶ Po všech těchto prohlídkách následuje série pohovorů s tzv. *gestapem*¹⁷ neboli vojenskou policií, která s uchazeči mluví v jejich rodném jazyce.¹⁸ Po sérii otázek pořídí fotografie uchazečů, případně jejich tetování a odebere otisky prstů, které jsou následně posílány na Interpol.¹⁹

Po přijetí jsou nováčkům sebrány všechny osobní věci, které jsou v zamčeném pytlí odneseny do sklepa. Klíč dostane vlastník věcí, ten si ze všeho může ponechat pouze hodinky, spodní prádlo a slovník.²⁰ Všichni jsou ostříhání na krátký legionářský sestřih, tzv. *boule à zéro*.²¹ V následujících čtyřech měsících prochází výcvikovým programem, ze kterého stráví měsíc na výcvikové farmě v Castelnaudery. Od druhého měsíce probíhá bojový výcvik.²² Během této doby prochází legionáři intenzivním fyzickým tréninkem, učí

¹² *Tamtéž*, s. 1. [cit. 25. 4. 2021]

¹³ Légion étrangère. *Conditions administratives*. [cit. 25. 4. 2021]

¹⁴ ŠPALEK, *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*. Praha: Naše vojsko, 2012. s.19.

¹⁵ *Tamtéž*, s. 23.

¹⁶ Légion étrangère. *Condition physiques*. [cit. 25. 4. 2021]

¹⁷ Slangový výraz pro bezpečnostní složky v CL.

¹⁸ Rozhovor s Janem Drmlou, *bývalý voják cizinecké legie*. Příbram 11. 10. 2020.

¹⁹ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 25.

²⁰ *Tamtéž*, s. 21.

²¹ ODSTRČIL, Michal. *Historie a současnost Francouzské cizinecké legie*, s. 228.

²² *Tamtéž*, s. 230.

se jedinému povolenému jazyku – francouzštině, ale také je dbán velký důraz na znalost tradic.

Asi nejznámějším symbolem je tradiční pokrývka hlavy přezdívaná *képi blanc*, Původně se jednalo o képi zelené barvy, kterou nosili legionáři v Maroku. Ta ale postupem času díky slunci a častému mytí vybledla.²³ Až po jejím nasazení se stává nováček opravdovým legionářem. Její nasazení si zaslouží po absolvování padesátikilometrového pochodu.²⁴ Po 15 letech služby bílou képi vystřídá černá s legionářskou lilií. Lilií neboli znak legie znázorňuje granát se sedmi plameny. Podle hodnosti je képi ozvláštěná proužky či ozdobami.²⁵ Neméně důležitým symbolem je *Code d'Honneur du Légionnaire*. Kodex musí umět legionáři z paměti ve francouzštině. Dobrovolnost, respekt k tradicím, hrdé prezentování Francie nebo zákaz rasové či náboženské nesnášenlivosti vysvětlují samotné motto CL: „*Legio patria nostra*.“²⁶ Znalost tradic je důležitá pro budoucí setrvání v CL. Na konci čtyřměsíčního výcviku skládají všichni závěrečné zkoušky, tzv. *Certificat Technique Elémentaire – CTE00*, které zahrnují jazykový test, střelbu, fyzické testy, praktickou část z podávání hlášení a pohybu v terénu se zbraní, ale také znalostní test o tradicích a historii legie.²⁷

1.2 Français sur objectifs spécifiques

Způsob výuky, jaký probíhá v Cizinecké legii, bychom mohli zařadit do kategorie *français sur objectif spécifique* (dále jen FOS) v rámci *français langue étrangère* (FLE), a to proto, že FOS můžeme definovat jako učení dospělých lidí, kteří potřebují francouzštinu pro výkon své profese. Z tohoto důvodu se jedná o kurzy kratšího intervalu, jež mají za úkol především rozvíjet komunikační schopnosti s náležitou slovní zásobou, která je pro dané povolání nezbytná.²⁸ Této potřebě je přizpůsobena i metoda výuky jazyka, kdy hlavní záběr je na situace v reálném životě, tzn. nevyučovat podle norem spisovné francouzštiny užívané v učebnicích, ale zaměřit se na francouzštinu v té podobě, která se ve skutečnosti opravdu

²³ Légion étrangère. *Plaquette de présentation de la Légion étrangère 2019*, s. 6. [cit. 25. 4. 2021]

²⁴ MACDONALD, Peter. *Cizinecká legie*, s. 53.

²⁵ ODSTRČIL, Michal. *Historie a současnost Cizinecké legie*, s. 235.

²⁶ Légion étrangère. *Plaquette de présentation de la Légion étrangère 2019*, s. 7. [cit. 25. 4. 2021]

²⁷ ŠPALEK. *Moderní cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 44-45.

²⁸ BOUKHANNOUCHE, Lamia. *Le français sur objectif spécifique (FOS): méthodologie pour une réalisation didactique efficace*, s. 53. Všechny překlady z FJ v textu práce jsou dílem autorky, pokud není uvedeno jinak. [cit. 5. 4. 2021]

uplatní.²⁹ Tím se liší od klasické školní výuky cizího jazyka. Dvojice Mangiante-Parpette rozdělují tuto metodu do 5 etap: žádost o vzdělání, analýza potřeb, sbírka údajů, na kterých je třeba pracovat, analýza údajů a tvorba aktivit.³⁰ Samozřejmě se jedná o ideální stav výuky, je proto třeba počítat s tím, že některé etapy mohou být naplněny více či méně, anebo dokonce budou zcela vynechány, vše záleží na okolnostech, a také prostředí výuky.

FOS se dotýká mnoha profesních odvětví, ať už se jedná o lékařské prostředí, cestovní ruch, právníkou sféru, univerzitní nebo armádní oblast. Různorodost této metody můžeme pozorovat i v diverzitě studujících. Ty bychom mohli rozdělit do třech kategorií: profesionálové, studenti, emigranti. Mezi profesionály řadíme ty, kteří metodu FOS zvolili proto, aby francouzštinu mohli využívat v situacích ve svém zaměstnání. Studenti jsou naopak nefrankofonní lidé, kteří chtějí pokračovat ve studiu určitého odvětví, jehož výuka probíhá ve francouzštině. A v neposlední řadě emigranti, kteří přišli do frankofonní země za pracovním účelem, který jim pomůže zlepšit kvalitu života.³¹

I přes celkovou různorodost FOS však existují určité aspekty, které všechny odlišné případy FOS spojují. Mezi ně řadíme požadavky, které zahrnují potřeby jak studujících, tak i vyučujících, potřeby se rozvíjet. Jako další jednotící prvek můžeme vyjmenovat omezenost, a to jak času (z hlediska profesní povahy je důležité, aby se jedinec naučil mluvit perfektně co nejdříve), úrovně (často se jedná o velkou propast mezi počáteční a požadovanou úrovní), anebo omezenost materiální (záleží na podmínkách výuky, přístupu k audiovizuálním pomůckám).³²

Nutno podotknout, že výše zmíněné jednotící prvky se stávají zároveň problematickými body ve výuce jazyka.

1.2.1 Français de spécialité a français sur objectif spécifiques

Dalo by se říct, že *français sur objectifs spécifiques* se postupně vyvinula z tzv. *français de spécialité*, která dominovala 60. létům minulého století. Jednalo se o historicky první

²⁹ MANGIANTE, Jean-Marc a PARPETTE, Chantal. *Le Français sur Objectif Spécifique: de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours*. Paris: Hachette, 2004, s. 146.

³⁰ *Tamtéž*, s. 7-8.

³¹ QOTB, Hani. *Vers une didactique du français sur Objectifs Spécifiques médié par Internet*. Université Paul Valéry, 2007, s. 59-60. [cit. 5. 4. 2021]

³² CARRAS, Catherine, TOLAS, Jacqueline, KOHLER, Patricia a SZILAGYI, Élisabeth. *Le français sur Objectifs Spécifiques et la classe de langue*. Paris: Alinéa, 2007, s. 15.

metodu, která učila francouzštinu pro specifické účely. Poměrně rychlý rozvoj umožnila rostoucí mobilita lidí, intenzivně se objevující právě od šedesátých let, kdy se jednalo o cestování za studiem či prací. S tímto novým trendem souvisí i potřeby osvojení si cizího jazyka.³³ Vysloveně o metodě FOS můžeme mluvit až od 90. let minulého století, kdy k pracujícím jedincům přibývají i studenti a badatelé.³⁴ Béatrice Tauzin definuje FOS takto: „*FOS není vyučovat nebo učit se francouzštinu, ale je to učit se francouzštinu „pro“*“.³⁵ Rozdíl mezi těmito dvěma metodami vidí dvojice Mangiante-Parpette v odlišných přístupech, v publikaci pojmenované jako *offre* a *demande*. *Offre* spojené s *français de spécialité* je otevřené širší veřejnosti, používá obecné přístupy v profesní sféře. Např. turismus – zahrnuje jak hoteliéry, pracovníky restaurací, průvodce turistů apod. Oproti tomu *demande*, a tedy i metoda FOS, pracuje více individuálně, samostatně se tedy věnuje jednotlivým povoláním, a ne určitému sektoru dohromady.³⁶

1.2.2 Pojetí výuky FOS

Jak už název napovídá, tak metoda FOS závisí na analýze potřeb a cílů. Předmětem didaktiky je tedy to, jak nejrychleji naučit studenta francouzštinu takové úrovně, aby zvládl komunikovat a řešit situace hlavně v jeho profesním životě.³⁷ S tím souvisí jak mluvený, tak i písemný projev, od kterých se poté vyvíjí i didaktické metody. Dvojice Cuq-Gruca ve své publikaci *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde* zmiňuje celkem tři metody, tzv. *le cours à double enseignant*, kdy spojíme žáka-specialistu v dané oblasti. S ní můžeme spojit i další techniku, tzv. *l'étude de cas*, ve které se studenti snaží imitovat určité situace. S touto metodou se často setkáváme v učebnicích. A jako poslední je tzv. *la simulation globale*, která má za cíl kolektivní výstup skupiny, ať už se jedná o písemný či ústní projev.³⁸

³³ *Tamtéž*, s. 8.

³⁴ *Tamtéž* s. 18.

³⁵ PEDREIRA, Nuria Rodriguez a RIVEIRO, Carlos Valcarcel. *Le FOS: une évaluation des ressources pédagogiques*. in: Iberica, 2007, s. 110. [cit. 9. 4. 2021]

³⁶ MANGIANTE, J.-M. a PARPETTE, Ch. *Le Français sur Objectif Spécifique: de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours*, s. 17.

³⁷ CUQ, Jean-Pierre a GRUCA, Isabelle. *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*. Grenoble: Press universitaires de Grenoble, 2008, s. 365-366.

³⁸ *Tamtéž*, s. 372.

Naopak druhá dvojice Mangiante-Parpette nestanovuje konkrétní metody, ale spíše kritéria, která by měla být v daných aktivitách splněna. Důležité je, aby byl student co nejvíce aktivně zapojen, aby si mohl jazyk co nejlépe prakticky osvojit, dále vymýšlet situace, které se co nejvíce přibližují reálným situacím, a nakonec kombinovat skupinovou a individuální práci.³⁹

1.3 La méthode directe

Tato metodologie, od roku 1901 oficiálně zařazená do výuky francouzštiny jako cizího jazyka, je důležitým mezníkem ve vývoji didaktiky. Za svůj rozmach vděčí rozvoji obchodu a průmyslu. Průmyslová revoluce přinesla nejen nové sociální potřeby, ale také myšlenku, že hlavní účel výuky jazyků začala společnost vidět nejprve v dovednosti jím mluvit, poté umět psát a teprve poté se naučit literární kontext dané země, ve které se daným jazykem mluví. Čím se ale tato metoda nejvíce vyznačuje, je zákaz používání mateřského jazyka od první lekce. Dorozumívání musí být tedy pouze ve vyučovaném jazyce nebo za pomoci gest a mimik. Díky tomuto pravidlu se studenti rychleji naučí vyjadřovat to nejnutnější a naučí se vykomunikovat, co momentálně zrovna nejvíce potřebují.⁴⁰

Metoda se, s pomocí učebnice, zaměřuje na to nejdůležitější, ale především si zakládá na interakci žáka a učitele, na dialogu typu otázka-odpověď. Z toho vyplývá, že velký důraz je kladen na výslovnost a slovní projev. Slovní zásobu k tomu potřebnou si studenti osvojí nejprve na pojmenovávání konkrétních věcí, které je obklopují, a až poté přechází ke slovům abstraktní povahy. Procvičování písemného projevu je úzce spojeno s celou filozofií *méthode directe*, jelikož se s ním studenti setkávají např. prostřednictvím diktátu.⁴¹ Rebecca L. Oxford tuto metodu zařadila do kognitivní a metakognitivní strategie učení, které jsou spolu provázané. Student si osvojuje jazyk skrz vlastní přemýšlení, dělání poznámek, analýzy, reorganizaci informací tak, aby byly pro něj co nejpřirozenější, a byl tedy schopný

³⁹ MANGIANTE, J.-M. a PARPETTE, Ch. *Le Français sur Objectif Spécifique: de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours*, s. 80.

⁴⁰ CUQ, J.-P. a GRUCA, I. *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*, s. 256.

⁴¹ *Tamtéž*, s. 257.

co nejlepší percepce. To vše v rámci metakognice, kdy se jedinec snaží nalézt svůj učící styl doprovázený příjemným studijním místem a časovým plánem.⁴²

Seznámení se s historií CL a klíčovými pojmy *français sur objectif spécifique* a *méthode directe* bude odrazovým můstkem pro část praktickou, která se již bude věnovat samotné výuce jazyka. Historie CL a přijímací proces, kterým musí uchazeči projít, slouží mimo jiné k pochopení motivace, která budoucí legionáře vede k udržení se v tak prestižním útvaru. Jedním z aspektů, které určují jejich setrvání v něm je právě francouzština. *Français sur objectif spécifique* a *méthode directe* slouží k obecné charakteristice jazyka, jakým se v CL mluví, a zároveň k charakteristice způsobu výuky. Jedná se o specifickou slovní zásobu, kterou musí umět legionáři používat ve slovní komunikaci co nejdříve.

⁴² OXFORD, Rebecca L. *Language learning styles and strategies: An overview*. Oxford: Gala, 2003, s. 12. [cit. 26. 4. 2021]

2 Praktická část

Tuto část bych ráda věnovala své výzkumné otázce, jak probíhá samotná výuka v současné CL. Nejprve porovnam oficiální informace s poznatky, které jsem načerpala ať už z knížek nebo z rozhovorů s bývalými či současnými legionáři. Vzhledem k různorodosti a individualitě poznatků, které se liší podle délky služby, národnosti nebo příslušnosti k útvaru, je nezbytné specifikovat skupinu sedmi respondentů, se kterými jsem vedla rozhovory. Jednalo se celkem o pět anglofonů, zbylí dva se hlásí k japonské a české národnosti. V příslušnosti k plukům je diverzita o něco větší: 1 REG, 2 REG, dva z 2 REI, 2 REP, 13 DBLE, jeden bývalý příslušník svou jednotku nesdělil. Působnost se u legionářů také liší, od osmi měsíců až po osm let ve službě. V další části poté rozeberu základní slovní zásobu za pomoci legionářských písní a poznámkového sešitu Marka Dusaka (původně Jana Drmly), který vznikl během základního výcviku na farmě. V poslední kapitole praktické části bych se ráda věnovala zdrojům motivace, která legionáře pohání ovládnutí francouzského jazyka.

2.1 Francouzština a její místo v Cizinecké legii

CL si velmi zakládá na tradičních hodnotách a legionářské jednotě, proto je i francouzský jazyk a jeho výuka důležitým unifikačním prvkem, tzv. *amalgame*, sjednocením odlišných prvků.⁴³ Současně s francouzštinou si všichni zároveň vštěpují novou, francouzskou, kulturu. Pro zintenzivnění a urychlení schopnosti dorozumívat se alespoň základní slovní zásobou je zakázáno mluvit jiným jazykem než francouzštinou. V útvech se sice vyskytují tendence sdružovat se s ostatními muži stejné národnosti a povídat, případně radit si, v rodném jazyce, avšak všechny tyto projevy „revolty“ proti nařízení jediného povoleného jazyka jsou tvrdě trestány většinou fyzickými tresty.⁴⁴ „*Si ça rentre pas par les oreilles, ça rentrera par les bras,*“ („Když to neprojde ušima, projde to rukama.“) je věta, kterou velitelé používají při přichycení legionářů, když mluví jinou řečí než francouzštinou. Po této větě pro provinilce následuje série kliků.⁴⁵

⁴³ Légion étrangère. *L'action sociale de la Légion étrangère*. 9. 1. 2017. [cit. 19.5. 2021]

⁴⁴ Rozhovor s Janem Drmlou.

⁴⁵ GAST, Thomas. *French Foreign Legion for Beginners: A handbook for potential candidates of the Légion étrangère*. Norderstedt: BoD, 2018, s.17. [cit. 3. 6. 2021]

„Nejvíc tě francouzsky naučilo to, že když jsi nevěděl, co ti poručík říká, tak následovaly tresty. Já jsem se to proto radši naučil, napodruhý nebo napotřetí už jsi věděl, co ti říká, to se ti vrylo do hlavy.“⁴⁶

Mluvený projev, který se v CL používá, je velmi zjednodušený, bez zdlouhavých vedlejších vět, používají se spíše infinitivy, pro popis opakujícího se děje nejsou využívána synonyma, ale spíše repetování jednoho a toho samého slova.⁴⁷ Jazyk je ze značné části ovlivněný mateřtinou legionářů, Hélène Maniakis ve svém článku hovoří o tzv. *legiolektu*.⁴⁸ *Lekt* v tomto termínu vyjadřuje různorodost jazyka.⁴⁹ To, co legiolekt charakterizuje, je fakt, že nikdy není ve funkci mateřského jazyka. Tento hybridní jazyk se s přívalem nováčků neustále vyvíjí a obměňuje se o nové jevy.⁵⁰ Francouzštinu CL dále můžeme charakterizovat jako plurilingvní, kdy legionář ovládá více jazyků, ale francouzský jazyk přebírá funkci jazyka dorozumívacího, a také jako exolingvní, jelikož ne všichni legionáři mají stejnou úroveň.⁵¹

Špalek ve své publikaci rozlišuje 5 úrovní znalosti francouzského jazyka v CL:

- Úroveň 0 – žádná schopnost slovní komunikace
- Úroveň 1 – základní komunikace
- Úroveň 2 – znalost 400 až 500 slov
- Úroveň 3 – znalost 600 až 800 slov
- Úroveň 4 – znalost francouzštiny umožňující absolvovat národní, specializovanější a složitější stáže
- Úroveň 5 – frankofoni

⁴⁶ Rozhovor s Janem Drmlou.

⁴⁷ MANIAKIS, Hélène. *Construction du savoir langagiers en français à la Légion étrangère: la double hybridation linguistique dans l'interlangue des légionnaires russes et polonais*. In: Voix plurielles 11.2/2014. s. 136. [cit. 3. 6. 2021]

⁴⁸ *Tamtéž*, s. 137. [cit. 3. 6. 2021]

⁴⁹ MANIAKIS, Hélène. *Le „legiolecte“. Le français de et à la Légion étrangère*. Paris: L'Harmattan, 2020, s. 8.

⁵⁰ *Tamtéž*, s. 172.

⁵¹ MANIAKIS, Hélène. *Construction du savoir langagiers en français à la Légion étrangère*, s. 133. [cit. 4. 6. 2021]

Podle Špalka by se měli legionáři v průměru dostat na úroveň 2 během pěti měsíců, za rok by úroveň měla dosahovat znalosti 600 až 800 slov, a nakonec úrovně čtyři by měl být schopný muž dosáhnout před vypršením jeho pětiletého kontraktu.⁵²

PhDr. Jana Tomšů z Centra jazykové přípravy Univerzity obrany v Brně a plukovník Ing. Pavel Vobůrka, velitel Školícího a vzdělávacího střediska MO v Komorním hrádku, kteří v roce 2007 navštívili posádku CL,⁵³ rozdělují znalosti francouzského jazyka podrobněji:

- Úroveň 1 – legionář nemluví vůbec francouzsky nebo jen pár slov
- Úroveň 2 – legionář používá asi 500 slov (250 vojenských, 250 obecných), neumí vytvořit větu, rozumí, co se říká (při pomalé mluvě), dokáže se domluvit v každodenním životě
- Úroveň 3 – legionář ovládá obecnou slovní zásobu každodenního života, zvládne vytvořit větu (přesto někdy s potížemi), dobře rozumí, umí mluvit a částečně psát
- Úroveň 4 – legionář má přesný a rozmanitý slovník, tvoří bez problému věty i souvětí, rychlé a lehké vyjádření, rozumí bez obtíží, umí napsat zprávu

Šplhání po těchto úrovních je následující: do čtyř měsíců by měl průměrný legionář dosáhnout úrovně 2, do dvou let stupně číslo 3 a úrovně čtyři těsně před vypršením pětiletého kontraktu. Zvládnutí této úrovně závisí také na případném prodloužení kontraktu a udělení francouzského občanství, které legionáři za služby v CL obdrží.⁵⁴

Podobné rozdělení má i samotná CL. Ta dělí legionáře celkem do šesti úrovní. Bohužel nespecifikuje kompetence každé úrovně.

- Úroveň 0 – bez schopnosti komunikace
- Úroveň 1 – znalost přibližně 100 slov
- Úroveň 2 – používání alespoň 500 slov
- Úroveň 3 – legionář ovládá přibližně 700 slov, v této úrovni se už může stát kaporálem

⁵² ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 39.

⁵³ TOMŠŮ, Jana a VOBŮRKA, Pavel. *Cizinecká legie a výuka francouzštiny pro cizince*. in: *Vzdělávání a výcvik*, 4/2007, s. 128. [cit. 19. 5. 2021]

⁵⁴ *Tamtéž*, s. 132.

- Úroveň 4 – osvojení si francouzštiny, snadno komunikuje v mluveném projevu
- Úroveň 5
- Úroveň 6 – rodilý mluvčí

Legionář by měl být schopný osvojit si 100 slov během jednoho měsíce, slovní zásobu s 500 slovy po čtyřech měsících výcviku. Progres z nejnižší úrovně na nejvyšší, tj. na pozici rodilého mluvčího nebo frankofona, se odhaduje na rozmezí několika let.⁵⁵

Zda legionář zvládá francouzštinu, by měly odhalit již výše zmíněné testy CTE00, které se skládají po dokončení základního výcviku. Tento test ale ne vždy zahrnuje prověření jazykových znalostí, opět záleží, kdo testy tvoří. Jeden z dotazovaných legionářů, sloužící v CL již osmým rokem, který měl možnost do pár testů nahlédnout, popsal, že jejich obtížnost nepřekročila hranici úrovně A1/A2. Zároveň se zkouška neskládá z poslechového cvičení, psaného nebo ústního projevu, ale jedná se spíše o úlohy na časování základních sloves *avoir* a *être*.⁵⁶ Aby však získal francouzské občanství, musí složit ústní zkoušku na úrovni znalostí B1.⁵⁷

*„Před třemi roky jsem dělal test pro francouzské občanství a měl jsem úroveň B2. Mohl bych mít vyšší úroveň, ale jazyk jsem nikdy opravdu nestudoval. Umím jen to, co jsem se naučil z každodenního mluvení.“*⁵⁸

*„Myslím, že mám francouzštinu na dobré úrovni, prošel bych testem kvůli občanství, umím říct, co potřebuji. Řekl bych, že když sleduji filmy/TV rozumím 85-95 %.“*⁵⁹

Z mého výzkumu vyplynulo, že žádný z legionářů se necítil na takové úrovni francouzštiny, že by se nedokázal v CL domluvit. Zároveň potvrdili, že neznají nikoho, kdo by nebyl schopen základním rozkazům porozumět, avšak ne všichni se naučí mluvit plynule.

„Když jsem vstoupil do FCL, nemluvil jsem vůbec francouzsky. Nyní jsem tam přes rok a umím plynule mluvit i číst, nyní se snažím zlepšit ve psaní. Nicméně to není běžný

⁵⁵ BOISSON, Raphaël. *L'apprentissage de la langue française à la Légion*. 31. 3. 2021. [cit. 20. 5. 2021]

⁵⁶ Rozhovor s @Aron_LegionStories. Reddit. 20. 11. 2020.

⁵⁷ MANIAKIS, Héléna. *Construction du savoir langagiers en français à la Légion étrangère*, s. 134. [cit. 3. 6. 2021]

⁵⁸ Rozhovor s @WeAreLegion1863. Reddit. 27. 11. 2020

⁵⁹ Rozhovor s @Papillon. Reddit. 10. 11. 2020.

případ, mnoho lidí jsou i po roce na mnohem nižší úrovni než jsem já teď. Legionáři, se kterými sloužím, umí dobře mluvit, ale velký problém jim dělá čtení nebo psaní. Jsou tu i tací, kteří ani po víc než roce nemluví plynule. ⁶⁰

„Já jsem se naučil, když nepočítám tu měsíční farmu, protože nebylo kdy se tam učit, protože jsi nespal, nejedl, moc to nešlo. Takže když tohle nepočítám, tak mi to trvalo během tří týdnů až čtyř než jsem se naučil tak, abych se dokázal domluvit aspoň v tý legii. Nejvíc jsem se naučil v tom bojovém regimentu, kdy ani jiná možnost než umět francouzsky nebyla, pak mi dal hodně civil. ⁶¹

„Neřekl bych, že každý legionář je po pár měsících na nějaké skvělé úrovni, ale je na dostatečné úrovni, aby rozuměl rozkazům, zbytek přijde časem. ⁶²

„Nemůžete mluvit rodným jazykem, protože když jste při tom chyceni, potrestají vás. Téměř každý po pěti měsících zvládne základní francouzštinu. ⁶³

Z výpovědi je patrné, že nejdůležitějším aspektem je pro legionáře rozumět a domluvit se. Tímto kritériem posuzují, zda francouzský jazyk ovládají či nikoliv.

Nicméně Špalek ve své publikaci, původně z roku 2005, popisuje průběh závěrečných testů CTE00 poněkud odlišně. Zkouška má ústní formu a probíhá individuálně mezi legionářem a důstojníkem, který je z jiného oddílu a daného legionáře tak nezná. Tomu jsou na obrazovce ukazovány různé předměty, které má dotazovaný francouzsky pojmenovávat. Za správně zodpovězený předmět získává bod, případně za dobrou schopnost vyjadřovat se může obdržet body navíc.⁶⁴ Celkem mohl legionář dosáhnout dvaceti bodů.⁶⁵ Oficiální Facebookové stránky CL zveřejnily 7. 6. 2021 fotku z probíhající testové examinační. Nezbývá nám než se domnívat, zda se jedná či nejedná o právě ony CTE00 testy, protože to nikde přímo napsané není, ale vzhledem k tomu, že se v CL tolik písemných zkoušek neskládá, je pravděpodobnost, že legionáři na fotografii skládají právě zkoušku CTE00, vysoká. Pokud se ale opravdu jedná o výše zmíněné testy, tak v současné době je

⁶⁰ Rozhovor s @DeFranklinator. Reddit. 4. 11. 2020.

⁶¹ Rozhovor s Janem Drmlou.

⁶² Rozhovor s @Aron_Legionstories

⁶³ Rozhovor s @WeAreLegion1863.

⁶⁴ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 44.

⁶⁵ *Tamtéž*, s. 45.

možné, že z důvodů světové pandemie koronaviru se tyto zkoušky konají písemnou formou.⁶⁶

2.2 Metody

Cílem CL je legionáře naučit co nejrychleji základy francouzštiny hlavně v tom ohledu, aby se uměli bez problémů dorozumět s ostatními jednotkami a legionáři při vojenských operacích. Prioritou je tím pádem vojenská mluvená francouzština, a až za ní se nachází francouzština každodenního života.⁶⁷ Důležitou součástí znalostí jsou také číslovky. K počítání legionářů v útvaru dochází minimálně dvakrát denně na tzv. *appelu*, kdy se seřadí do řady a jeden po druhém se nahlas počítají. Je proto třeba, aby měl každý francouzské číslovky zažité. Toto počítání je mnohdy náročné a zabere i desítky minut.⁶⁸ Frekvence výuky, která plánovaně nejvíce probíhá při prvním měsíci pobytu na farmě v Castelnau-dary, by oficiálně měla čítat 70 sezení,⁶⁹ což pokud přepočítáme, vychází minimálně na lekci každý den. Tuto skutečnost mi potvrdili tři ze sedmi dotazovaných legionářů. Naplnění této informace v praxi se liší podle útvarů, nicméně všichni respondenti se shodli na tom, že v porovnání s dalšími měsíci v CL je výuka na farmě nejvíce frekventovaná. Nejmenší intenzitu proklamoval jeden z legionářů takto:

„Během osmi let jsme neměli víc než 6 lekcí, myslím. Měli jsme 3-4 během základního výcviku, abychom se naučili základy francouzské gramatiky.“⁷⁰

Samotná délka kurzů se liší od dvaceti minut⁷¹ do jedné hodiny.⁷² Na každém sezení, které většinou probíhá ve venkovní hale na farmě, přebírá roli učitele velitel oddílu, takže se výuka každého útvaru individuálně liší, avšak základní metody jsou používány v každém bez většího rozdílu. Výuka zde probíhá v extrémních podmínkách. Z důvodu velké vyčerpanosti legionářů, jelikož jejich fyzický trénink je na začátku výcviku velmi intenzivní, se snaží velitelé přizpůsobit prostředí na výuku tak, aby legionáři byli schopni udržet pozornost co nejdéle. Proto se např. v zimních měsících v hale záměrně netopí, v místnosti

⁶⁶ Légion étrangère. *Monday motivation*. Facebook. 7. 6. 2021. [cit. 8. 6. 2021]

⁶⁷ BOISSON, Raphaël. *L'apprentissage de la langue française à la Légion*. [cit. 20. 5. 2021]

⁶⁸ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 37.

⁶⁹ BOISSON, Raphaël. *L'apprentissage de la langue française à la Légion*. [cit. 20. 5. 2021]

⁷⁰ Rozhovor s @Aron_Legionstories.

⁷¹ Rozhovor s Janem Drmlou.

⁷² Rozhovor s @DeFranklinator.

jsou připravené hrnce se studenou vodou, aby si do nich mohli legionáři potopit hlavu nebo je výuka prokládána výklusem kolem budovy. Aby velitelé-učitelé předešli přílišnému usínání legionářů při hodinách, po vysvětlení slovíček si je jdou na dvě minuty znovu procvičit ven na chlad.⁷³

Co se týče pomůcek, každému legionáři je po celou dobu služby k dispozici překladový francouzský slovník, ze kterého si může rozšiřovat slovní zásobu.⁷⁴

2.2.1 Metoda *Képi blanc*

Vzhledem k poměrně nízké frekvenci společné výuky záleží na každém legionáři zvláště, kolik ze svého volného času budou francouzštině věnovat, a na jak dobrou úroveň se díky své pili dostanou:

„Po měsíci to ale bylo na nás, jak dobře se naučíme. Ale víceméně na výuku nebyl čas, to bylo spíš jenom takový, že jsme furt běhali tam a zpátky, a ten výcvik byl o něčem jiným než o francouzštině, mi přišlo.“⁷⁵

Součástí výuky jsou také učebnice. S ohledem na to, že žádný z respondentů již učebnicí nedisponuje, můžeme z této skutečnosti vydedukovat, že je využívána pouze v prvním měsíci výcviku na farmě. Kvůli uzavřenosti CL je prakticky nemožné získat k učebnici volný přístup, avšak dle výpovědí legionářů se jedná o knihu nazvanou *La Méthode Képi Blanc*, *The white képi method* vytvořenou CL.⁷⁶ V některých jednotkách se můžeme setkat s učebnicemi, které jsou dostupné i širší veřejnosti, jako např. učebnice *Mauger*.⁷⁷ Nové vydání legionářské učebnice vyšlo roku 2014 pod názvem *La Nouvelle Méthode Képi Blanc*, která by měla obsahovat náplň na 68 hodin. Podle Hélény Maniakis je kniha vystavěna následovným způsobem: každá lekce se skládá ze dvou částí, a to části výkladové a názorné s příklady na daný jev, za tímto následuje stránka se slovíčky nebo časováním sloves.⁷⁸ Héléna Maniakis, která měla možnost do učebnice nahlédnout, ilustrovala ve své knize jedenáctou lekci, jež je věnována přivlastňovacím zájmenům.

⁷³ ŠPALEK. *Moderní cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 33.

⁷⁴ Rozhovor s Janem Drmlou.

⁷⁵ Rozhovor s Janem Drmlou,

⁷⁶ Rozhovor s @DeFranklinator.

⁷⁷ TOMŠŮ, Jana a VOBŮRKA, Pavel. *Cizinecká legie a výuka francouzštiny pro cizince*. in: *Vzdělávání a výcvik*, s. 132. [cit. 2. 6. 2021]

⁷⁸ MANIAKIS, Héléna. *Le „légiolecte“*, s. 74.

Na jedné straně nalezneme tabulku se všemi přivlastňovacími zájmeny, na druhé jsou uvedeny příklady. „*Ces bérets sont à eux, ce sont leurs bérets. Vous êtes légionnaires. La Légion est votre famille.*“⁷⁹ Slovní zásoba těchto vět je více než vypovídající, co se podoby legionářské francouzštiny týče.

Ani učebnice však není běžným standardem, tři dotazovaní ji ve svých útvarech vůbec nepoužívali. Místo toho mají k dispozici 115 pracovních listů se základními frázemi a cvičeními.⁸⁰ Někteří učitelé během svých hodin používají i PowerPointové prezentace obsahující prakticky totéž, co pracovní listy či učebnice – základní slovíčka a časování sloves.⁸¹

Všechny výše zmíněné pomůcky pomáhají k rychlému osvojení jazyka pomocí opakování i vizualizace. Můžeme se setkat i s využíváním historických knih, vše je individuální podle kaporála-šéfa, který výuku vede. Jeden z dotazovaných legionářů popsal, že k výuce používali historickou knihu *1000 years of Annoying the French*, kterou legionáři četli nahlas.⁸²

Tato metoda, soustředující se na opakování i vizualizaci, se nazývá *Képi blanc*, podle tradiční pokrývky hlavy. Učitel by se měl snažit probírat látku postupně, přecházet od lehčího ke složitějšímu, vždy s ohledem na předešlé lekce, na které by měl v těch následujících vždy navazovat.⁸³ Tento postup výuky jeden z dotazovaných sám popsal jako „*marteau thérapie, metoda kladivem*“. Legionáři museli nejprve jako skupinka, poté každý sám nahlas opakovat stále dokola nová slovíčka nebo fráze. *Metodu kladivem* ale považoval za úspěšnou, jelikož se jeho skupina zvládla naučit za den okolo deseti nových slovíček.⁸⁴

2.2.2 Legionářský kodex a písně

Co legionářům velmi pomáhá v osvojení si francouzštiny je tzv. *Code d'honneur du légionnaire*, legionářský kodex, který musí znát každý nazpaměť. Toto pravidlo se zavedlo od 80. let 20. století, kdy vedení CL usoudilo, že nově příchozím chybí morálka.⁸⁵

⁷⁹ Tamtéž, s. 75.

⁸⁰ BOISSON, Raphaël. *L'apprentissage de la langue française à la Légion*. [cit. 2. 6. 2021]

⁸¹ Rozhovor s @Aron_Legionstories

⁸² Rozhovor s @WeAreLegion1863.

⁸³ BOISSON, Raphaël. *L'apprentissage de la langue française à la Légion*. [cit. 2. 6. 2021]

⁸⁴ Rozhovor s @DeFranklinator.

⁸⁵ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 29.

Sedmibodový dokument dostane každý ve francouzštině. Dříve byl doprovázen pouze fonetickou transkripcí, od konce roku 2013 je legionářům poskytnut i překlad v jejich rodném jazyce.⁸⁶ Kodex klade důraz na důležitost bratrství, respekt k poraženým nepřátelům a loajalitu k CL. Legionáři si díky němu mohou rozšířit slovní zásobu sami již na začátku výcviku, avšak už zde můžeme pozorovat, že se jedná o slovíčka spíše vojenského rázu jako voják, boj, zbraň, disciplína apod.⁸⁷

„Gramatiku, tu nás neučili vůbec, když už, tak nás učili mluvit. Správně číst jsme se naučili podle kodexu.“⁸⁸

Legionářské písně tvoří nedílnou součást každodenního života v CL. Zpěvníky si legionáři nosí s sebou i do terénu, a zpěv je doprovází na každém kroku, ať už při nástupech, před jídlem nebo při ceremonii předávání bílé *képi*.⁸⁹ Před jídlem je zvyklostí před zpíváním přeříkat i *Code d'honneur*.⁹⁰ Legionářské písně pomáhají nejen ke zlepšení výslovnosti, ale také k rozšíření slovní zásoby. Zde narážíme na problematiku ohledně trestů v CL. Na jednu stranu jsou tímto legionáři donuceni se francouzštinu rychle naučit, a většina přiznává, že díky tomu se francouzsky naučili dobře, ale na straně druhé se naučí jen výslovnost, aby nebyli potrestáni za nevědomost. Tím ale dochází k tomu, že legionáři se bezmyšlenkovitě naučí text nazpaměť, aniž by věděli, co samotný text znamená.

„Pomohli mi i legionářské písně, protože Francouzi v legii mi je pomáhali přeložit, ale mnoho ostatních legionářů ani neví, co zpívají.“⁹¹

„Hodně nám dalo zpívání. Písni je tam asi okolo padesáti, některý jsou až čtyřstránkový a musíš je všechny znát nazpaměť. Takže se sešli všichni kluci, u toho se pochodovalo na místě a zpívalo se. Necháпали jsme, vlastně do teď sám nechápu, co to znamená, ale hlavní bylo, že jsem to uměl vyslovit.“⁹²

Sborníky legionářských písní, které má každý legionář po celou dobu služby také k dispozici, jsou zároveň využívány i ve společných lekcích na farmě. Díky reportáži kanálu

⁸⁶ MANIAKIS, Héléna. *Construction du savoir langagier en français à la Légion étrangère*, s. 135.

⁸⁷ DUSAK, Marek. *Sešit z výcviku v CL*.

⁸⁸ Rozhovor s Janem Drmlou.

⁸⁹ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 120.

⁹⁰ *Tamtéž*, s. 34.

⁹¹ Rozhovor s @DeFranklinator.

⁹² Rozhovor s Janem Drmlou.

France24 z roku 2018 můžeme nahlédnout přímo do tohoto způsobu výuky. Desetičlenná skupinka legionářů, věnující se francouzštině tři měsíce, společně rozebírá píseň *Venu volontaire*. Práce s ní je následující. Jeden z legionářů (v tomto případě nejmladší ze skupiny) předčítá nahlas první sloku, kterou poté musí na rozkaz velitele oddílu hned přeložit, opět do francouzštiny, ale vlastními slovy. Legionář původní slova „*Venu volontaire recherchant la guerre*“ překládá: „*Viens le volontaire... qui cherche la guerre.*“ Následně je vyzván, aby celý verš vysvětlil vlastními slovy. Tímto postupem mohou velitelé oddílu eliminovat nepochopení písničkám. Učebna disponuje i dataprojektorem a flipchartem. Flipchart je v reportáži využit na vysvětlení si slovesa *vaincre*. Z následujícího dialogu se můžeme domnívat, že tomuto slovesu nikdo nerozuměl, proto se ho velitel rozhodl názorně rozebrat se všemi společně. Využití písňového sborníku ve výuce je jistě také individuální a záleží na veliteli oddílu. Tento velitel, jak je v reportáži řečeno, se francouzštinu naučil výše popsaným způsobem, je proto zcela patrné, proč tento pro něj osvědčený způsob aplikuje i na nováčky.⁹³

2.2.3 Metoda *binôme*

Nejrozšířenějším způsobem výuky, která je používána snad ve všech jednotkách CL, je metoda *binôme* neboli metoda dvojic. Ke každému frankofonovi je přiřazen ideálně jeden nefrankofonní jedinec. Vzhledem k nedostatku frankofonních legionářů jsou podle potřeby vytvářeny skupinky mnohem větší.⁹⁴ V roce 2018 na farmě v Castelnaudary čítala jednotka 33 nefrankofonů na 3 frankofonní legionáře.⁹⁵ Skupinka spolu nefunguje jen během výuky, ale jsou spolu i v terénních akcích, sdílí stejné pokoje.⁹⁶ Frankofon se tedy stává jakýmsi mentorem celé skupinky, co se týká integrace do francouzského jazyka i kultury. V jeho vlastním zájmu se snaží, aby cizinci co nejrychleji rozuměli mluvené francouzštině, poněvadž za nesprávné porozumění rozkazů dostane trest nejen ten člen skupiny, který nerozuměl, ale právě i ten, který má jejich výuku prakticky na starosti, tj. frankofon.⁹⁷

⁹³ FRANCE 24. *Apprendre le français façon légionnaire*. 8. 6. 2018. [cit. 4. 6. 2021]

⁹⁴ ŠPALEK, *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 38.

⁹⁵ MANIAKIS, Héléna. *Le „légiolecte“*, s. 228.

⁹⁶ ŠPALEK, *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 38.

⁹⁷ Rozhovor s Janem Drmlou.

„Na dvacet minut jsme se sešli, a ke každému Francouzovi se přiřadilo několik ostatních. Ten Francouz je pak učil francouzštinu. Měli jsme takovej papír a na něm třeba bylo, aby se nás zeptal „ça va“, jak se máš, a ty jsi mu měl odpovědět třeba „ça va bien“.“⁹⁸

Legionáři klasifikováni jako frankofoni nejsou hodnoceni na základě jejich úrovně francouzštiny, ale podle toho, jak dobře naučí mluvit své svěřence, tj. dostávají tedy stejnou známku jako ostatní členové ve skupině.⁹⁹ Tímto se snaží CL své členy stmelit a vytvořit tzv. *esprit d'équipe*, společného ducha.¹⁰⁰

„Nejvíc jsme se francouzštinu učili mezi sebou. S téma kamarádama jsem se naučil nejvíc, protože se říká žejo „légion ma famille“, legie je moje rodina“¹⁰¹

„Lidé, kteří měli velmi dobrou angličtinu ji během prvního roku zapoměli a začali mluvit francouzsky, to odbouralo staré návyky.“¹⁰²

Frankofoni v CL pochází zejména z bývalých afrických kolonií Francie, nebo – pokud se nejedná o Francouze – pochází z Belgie nebo Švýcarska.¹⁰³ Nicméně ne každý legionář označený za frankofona musí nutně pocházet z francouzsky mluvících zemí nebo mít francouzštinu za mateřský jazyk. Jeden z dotazovaných, původem z Velké Británie, mající za primární jazyk angličtinu, byl označen za frankofona, jelikož francouzský jazyk uspokojivě ovládal. Nejspíš z toho důvodu, že jeho oddíl nedisponoval dostatečným počtem rodilých mluvčích francouzského jazyka.

„Je pravda, že nefrankofonní mluvčí jsou ve dvojici s frankofonním, ti se snaží dělat maximum a zvýšit jejich úroveň. Já jsem byl také zařazen mezi frankofony, takže jsem byl zodpovědný za tři nebo čtyři anglicky mluvící legionáře a snažil se jim pomoci s francouzštinou.“¹⁰⁴

„V bojovkách někteří kluci pořád neuměli dobře nebo skoro vůbec francouzsky. Měl jsem jednoho Čiňana, oni neumí r a h. Většinou to bylo za trest, nevím teda pro koho

⁹⁸ Rozhovor s Janem Drmlou.

⁹⁹ MANIAKIS, Héléna. *Le „légiolecte“*, s. 62.

¹⁰⁰ *Tamtéž*, s. 117.

¹⁰¹ Rozhovor s Janem Drmlou.

¹⁰² Rozhovor s @Aron_Legionstories.

¹⁰³ ŠPALEK, *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 43.

¹⁰⁴ Rozhovor s @infinitetacos. Reddit. 6. 11. 2020.

(smích), *ale většinou ten, co uměl dobře, tak chodil ve dvojici s tím, co neuměl a učil ho to. Ostatní spoléhali, že ho to naučí, ale když to nešlo, tak měli problémy oba.*¹⁰⁵

Proto legionáři svého jazykového partnera většinou nenazývají frankofony, ale pro jejich pojmenování používají slovíčko *binôme*.¹⁰⁶ Avšak ne vždy musí být soužití dvojic, trojic a případně i větších skupinek s *binôme* harmonické. Proto velitelé složení skupinek několikrát mění za účelem toho, aby našli ideálnějšího partnera.¹⁰⁷ Zachary Lyons ve své kapitole *Imagined Identity and the L2 Self in the French Foreign Legion* ve svém kvalitativním výzkumu s legionáři naráží i na tuto problematiku. Lyons uvádí, že někteří legionáři se už takto necítí komfortně, když nemohou mluvit svým rodným jazykem, a navíc nejsou spokojeni se svým *binôme*. Někteří tvrdí, že když musí mluvit se svým kaporál-šéfem, nebo přiděleným *binôme*, cítí se hloupě – jiní se svěřili, že jejich frankofon je ignoruje, a oni tím pádem nemají možnost francouzštině dostatečně porozumět.¹⁰⁸ Lyons se častokrát setkává i s tvrzením, že legionáři nesnáší svého *binôme*, a z toho důvodu nesnáší i samotný francouzský jazyk a kulturu. Většinou jsou frankofoni svými „studenty“ označováni za arogantní a namyšlené, protože jazyk už umí, a na nefrankofonní legionáře koukají svrchu.¹⁰⁹

2.3 Slovní zásoba

Již z výše popsaného je patrné, že legionářská francouzština se výrazně liší od té běžné, která se vyučuje např. ve školách. Nejen hledisko syntaktické, ale i slovní zásoba je přizpůsobena potřebám v CL. Např. na misích je důležité umět popsat ostatním své okolí a orientovat s v přírodě. Procvičování si této slovní zásoby uvedl jeden z dotazovaných:

*„...stoupli jsme si venku v lese a popisovali jsme stromy, kopce, auta, které jsme viděli na cestě a kudy jedou, takové věci.“*¹¹⁰

Obrázek o slovíčkách, která se v CL používají, a kterým možná nerozumí ani rodilí Francouzi, si můžeme udělat pomocí jednoho z legionářských sešitů. Pro utvoření správné

¹⁰⁵ Rozhovor s Janem Drmlou.

¹⁰⁶ MANIAKIS, Héléna. *Le „légiolecte“*, s. 117.

¹⁰⁷ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 38.

¹⁰⁸ LYONS, Zachary. *Imagined Identity and the L2 Self in the French Foreign Legion*. in: *Motivation, Language Identity and the L2 Self*. Multilingual Matters, 2009. s. 276.

¹⁰⁹ *Tamtéž*, s. 177.

¹¹⁰ Rozhovor s @WeAreLegion1863.

představy je důležité tento předmět specifikovat. Sešit můžeme chápat jako příručku legionáře. V deskách na euroobaly s vojenským motivem můžeme nejprve najít základní informace o jednotce, ve které legionář slouží včetně její historie, v tomto případě se jedná o 13. demi-brigádu. Po *Code d'honneur* a pravidlech bezpečnosti se zacházením se zbraněmi v sešitu nalezneme jen různé typy bojových nástrojů a jak s nimi správně zacházet, jejich popis a charakteristiky. Vezměme si k příkladu větu z přílohy 8:

„Le fusil HK416F (calibre 5,56 mm x 45) est un fusil d'assaut semi-automatique à fonctionnement par emprunt de gaz doté d'une culasse à tête rotative avec tenon de verrouillage. L'arme est conçue pour effectuer des tirs au coup par coup ou en rafales sur objectif ponctuel entre 0 et 300 mètres (jusqu'à 600 mètres avec lunette de tir).“

Z této ukázky je patrné, že z pohledu slovní zásoby se jedná o metodu FOS, jelikož se týká vojenské terminologie, jejíž znalost je pro potřeby legionářů zcela nezbytná.

Příloha 9 však dokládá, že ačkoliv legionáři těmto slovíčkům rozumí a znají pro ně ekvivalenty v jejich rodném jazyce, tak jsou s touto slovní zásobou dostatečně sžiti natolik, že je pro ně příjemnější slovní zásobu do mateřštiny nepřekládat. Jakmile se však jedná o souvislejší text, sahají po mateřském jazyce. Zápis, jak s nástrojem pracovat, který si Marek Dusak napsal, je bilingvní. Pokyny jsou v rodném jazyce, tj. v češtině. Můžeme se domnívat, že jeho francouzština se ještě nenachází na takové úrovni, aby si stíhal poznámky psát ve francouzském jazyce, avšak terminologie ve francouzštině zůstává. To dokládá, že důležitost slovní zásoby je nadřazena významu gramatiky. Legionář dokonale ovládá slovní zásobu díky teoretickým kurzům o zbraních a strachu z potrestání, kdyby slovu nerozuměl. Jelikož se legiolekt soustředí hlavně na jednoduché sdělení, nezvládá myšlenky v hlavě pohotově překládat z češtiny, případně svého mateřského jazyka, do francouzštiny. Proto bilingvní zápis.

„... pro zavření držím pravou ruku na páce a zmáčknu déclencheur de culasse, zavřu Le couvercle a promáčknu détente papillon.“¹¹¹

¹¹¹ DUSAK, Marek. *Sešit z výcviku v CL*. Castelnaudary, 2019.

Slovní zásobu v CL můžeme ještě dále rozdělovat podle funkcí, kterou každý legionář po základním výcviku zastává. Poměrně náročným odvětvím je role zdravotníka, na kterou si musí legionáři dodělávat kurzy, se kterými je spojena i medická francouzština a latina. Zdravotníci musí být schopni ošetřovat v polních podmínkách, což vyžaduje spoustu praxe, kterou kurzy také zahrnují. Zdravotníci neboli *oxani* po absolvování obdrží certifikát, který je platný ve všech ostatních zemích po složení rekvalifikačního kurzu.¹¹² Poté, co se legionáři mohou dostat z prostředí CL do civilu, se jejich slovní zásoba rozšiřuje a obohacuje i o slova z běžného každodenního života. Většinou to bývá po půl roce služby,¹¹³ kdy mohou mít legionáři u sebe i telefony a chodit o víkendu do města, pokud nemají tzv. *banán* neboli problém u kaporál-šéfa.

*„Pochytíš jen francouzštinu, která je v armádě, ale neuměl sis objednat kafe. Úplně jiná slovní zásoba. Věděl jsi, jak říct, že mi dochází náboje, ale nevíš, jak se zeptat, kolik co stojí. To jsme se naučili až potom, co jsme mohli jít do civilu... pak mi dal hodně civil. Když jsme šli na party, tak jsme chtěli zapůsobit na nějakou holku, tak jsme ji museli nějak oslovit.“*¹¹⁴

Odlišnost slovní zásoby CL s francouzštinou každodenního života ilustruje i historka, se kterou se mi svěřil jeden z legionářů. Jednalo se o záměnu slova *norvégienne/norvégien*, kdy podstatné jméno v ženském rodě znamená kastroly využívající se během výcviku, jelikož v nich jídlo vydrží podstatně déle teplé. Substantivum v rodě mužském poté znázorňuje legionáře norské národnosti. Jelikož ale mají slova podobnou výslovnost, jsou lehce zaměnitelná. Proto, když velitel během *NCO kurzu*, tj. závěrečný kurz, po kterém se legionáři stávají poddůstojníky, dal rozkaz přinést *norvégienne*, jeden z legionářů místo hrnců s jídlem dovedl kaporál-šéfovi norského legionáře.¹¹⁵

Hypotézu, že v CL je největší důraz kladen na ústní, a ne písemný projev, potvrzují poznámky Marka Dusaka, který např. *poignée de montage* nazval „*páně de montáž*“.¹¹⁶ Problém s lexikem uvedli tři dotazovaní.

¹¹² Rozhovor s Janem Drmlou.

¹¹³ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 60.

¹¹⁴ Rozhovor s Janem Drmlou.

¹¹⁵ Rozhovor s @Aron_Legionstories.

¹¹⁶ DUSAK, Marek. *Sešit z výcviku v CL*.

„... ten kdo neuměl francouzsky, tak měl ten slovník, a z toho se mohl učit ty slovíčka, jenže neumíš výslovnost. Největší problém je ten, že se to čte jinak než jak se to píše.“¹¹⁷

„Nejtěžší pro mě bylo mluvení, a také to, že některé slovíčko zní stejně jako jiné, ale znamená něco úplně jiného.“¹¹⁸

Anglofonní legionáři mají největší problém s rozlišováním mužského a ženského rodu, jelikož tento jev angličtina nezná¹¹⁹, na druhou stranu zbytek tázaných potvrdil, že slovíčka jim zásadní problém nedělala, hlavně z toho důvodu, že v angličtině mají slova podobná, jen se liší jejich výslovností.

„Mužský a ženský rod byl určitě nejtěžší... a prostě gramatika.“¹²⁰

„Slovíčka pro mě nebyla tak těžká, vždy jsem se snažil být s frankofony, a angličtina má okolo 30 % stejných slov, jen jsou jinak vyslovovány. Nejtěžší pro mě byly rozdílné konjugace sloves ve všech časech.“¹²¹

„Slovíčka pro mě nebyly žádný problém, jen členy *le* a *la*, protože ty v angličtině nejsou.“¹²²

Největší problém mají legionáři vždy většinou s těmi jevy, které jejich mateřský jazyk nezná. Anglofonové, jak již bylo řečeno, nejvíce zápasí s rozlišením rodu ženského a mužského. Němci, kteří neznají homonyma, musí najednou pochopit, že slovo může mít více významů. Arabové, kteří v arabštině neznají slovo *mít*, se musí slovo *avoir* naučit používat. Nejvíce však zápasí s francouzštinou Asiaté, jelikož se tato skupina jazyků od francouzštiny zásadním způsobem liší.¹²³

2.4 Motivace

Prvotní cíl, díky kterému uchazeči vstupují do CL, je se stát legionářem. Nikoliv z důvodu, že by se chtěli naučit nebo zlepšit francouzský jazyk – francouzština je pro ně jen vedlejší nutnost, která jim pomůže stát se legionářem sloužící pod vlajkou

¹¹⁷ Rozhovor s Janem Drmlou.

¹¹⁸ Rozhovor s @Papillon.

¹¹⁹ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 38.

¹²⁰ Rozhovor s @BraVoBase. Reddit. 18. 11. 2020.

¹²¹ Rozhovor s @DeFranklinator.

¹²² Rozhovor s @infinitetacos.

¹²³ ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, s. 39.

Francie.¹²⁴ Hnacím motorem být dobrý ve francouzštině, nebo ji alespoň slušně ovládat, je tedy převážně z povinnosti. Zároveň tím, že dle dotazovaných nebyla francouzština pro velitele hlavní prioritou a nezbývalo na ní moc času, stačí legionářům pouze rozumět rozkazům a domluvit se s ostatními na základní úrovni. Jazyk legionářů je strohý, přímý, stručný a jasný.¹²⁵ Proto motivace dosáhnout vyšší úrovně francouzštiny legionářům ve většině případů chybí.

„Můj pohled je takový, že tu není dostatek času na to učit se francouzštinu ve třídě, a hlavně legionáři rozumí příkazům po pár měsících, takže proto se ani nikdo moc nesnaží... Myslím, že je rozdíl v tom, když se učíš jazyk doma nebo ve třídě a mezi tím, když se to musíš naučit, protože to má přímý dopad na tvůj život a kariéru.“¹²⁶

Jedním z důvodů, proč se legionáři snaží osvojit si francouzštinu co nejrychleji, jsou fyzické tresty. Když jsou za neporozumění rozkazů potrestáni, pro příště si daný povel francouzsky zapamatují. Nebo se trestům chtějí rovnou vyhnout, a proto se francouzštinu raději naučí dopředu.¹²⁷ Neustálá hrozba bolesti je efektivní a donutí legionáře jazyk ovládat.¹²⁸

„Kdo nemluvil francouzsky, tak klikoval, dřepoval, byl mlácenej a takový věci... kdo francouzsky neuměl, tak musel třeba celý večer umývat hajzly, díky tomu se to naučíš rychle.“¹²⁹

Nejvíce motivující je pro legionáře kariérní postup, jelikož pro dosažení vyšších pozic v CL musí francouzštinu perfektně ovládat.

„Na začátku jsem francouzštinu nebral vážně, protože jsem se do FCL přihlásil hlavně kvůli dobrodružství, ne kvůli kariéře, ale po prvním roce u legie jsem byl na pozici jako transmetteur¹³⁰. Trénink na něj je založen na komunikaci, takže jsem se musel naučit

¹²⁴ LYONS, Zachary. *Imagined Identity and the L2 Self in the French Foreign Legion*, s. 274.

¹²⁵ BOURBAN, Jean-Philippe. *Que dire de plus à un jeune lieutenant en 2017?* Légion étrangère. 28. 3. 2017 [cit. 11. 6. 2021]

¹²⁶ Rozhovor s @Aron_Legionstories.

¹²⁷ Rozhovor s Janem Drmlou.

¹²⁸ LYONS, Zachary. *Imagined Identity and the L2 Self in the French Foreign Legion*, s. 274.

¹²⁹ Rozhovor s Janem Drmlou.

¹³⁰ Pozice, na které legionář hlásí ostatním informace radiem.

francouzštinu hodně rychle, abych neselhal. Nebylo to extrémně náročné, ale stálo mě to hodně práce a úsilí. ¹³¹

V kapitole věnující se metodě *binôme* jsem již narazila na problematiku nesnášenlivosti frankofonů, kteří se často k nefrankofonním legionářům, jež špatně ovládají francouzský jazyk, chovají povrchně a často i arogantně. Tím, že se legionáři ve francouzštině zlepšují, zapadnou do kolektivu a přispějí tak k budování nové společné identity CL.¹³² Nicméně tuto identitu netvoří z velké části Francouzi, ale legionáři mající francouzštinu za druhý jazyk, kteří k sobě navíc mají etnicky nebo nacionálně blízko. Kultura a identita CL má tedy velmi specifický ráz.¹³³

¹³¹ Rozhovor s @Aron_Legionstories.

¹³² LYONS, Zachary. *Imagined Identity and the L2 Self in the French Foreign Legion*, s. 275.

¹³³ *Tamtéž*, s. 279.

Závěr

Francouzská Cizinecká legie je i přes své dlouhodobé působení stále zahalena mnoha tajemstvími a vzhledem ke své uzavřenosti je poměrně těžké dostat se ke všem informacím. Nicméně věřím, že tato práce, jakožto jedna z prvních prací napsána v českém jazyce věnující se tomuto tématu, pomohla k proniknutí do problematiky jedné ze specifických oblastí CL, tj. pedagogiky francouzštiny, která probíhá v extrémních podmínkách.

Práce si kladla za cíl osvětlit samotnou výuku francouzského jazyka, jelikož se literatura tomuto tématu věnuje jen v rámci pár odstavců. Jednak je to dáno nedostatkem informací, ale také tím, že francouzský jazyk, ačkoliv se jedná o jednotící prvek a nedílnou součást působení v CL, není považován za důležitý předmět diskuse, ale právě naopak. Během psaní jsem se často setkala s názory legionářů, kteří francouzštinu chápou jen jako vedlejší nedůležité téma, a spousta se jich podívovala, že jsem se o něm rozhodla psát.

„Překvapilo mě, že ses rozhodla psát o výuce francouzštiny v cizinecké legii, protože to není součástí těch nejdůležitějších témat každodenního života.“¹³⁴

Výuka francouzštiny v CL je touto prací zařazena do metody FOS, jelikož splňuje všechna potřebná kritéria, která byla teoreticky rozebírána v první, teoretické, části práce a prakticky nastíněna v části druhé. FOS se uplatňuje v profesní sféře, kdy se dospělí lidé učí jazyk jen pro potřeby své profese. S tím je spojena kapacita jejich slovní zásoby, která je značně omezená, a gramatika, kdy v CL je nejdůležitějším bodem dorozumět se, proto je gramatika víceméně upozaděna a téměř nevyučována. Naproti tomu slovní zásoba má ryze vojenský ráz. Nicméně podmínky, ve kterých výuka probíhá jsou atypické, jako např. neustálé větrání v zimě, aby legionáři udrželi pozornost. Co se týká *méthode directe*, tak práce potvrdila, že do této oblasti výuka francouzštiny v CL také spadá, a to hlavně tím, že je všem legionářům zakázáno používat svůj mateřský jazyk od samotného přijetí do legie. Dále také samotnou metodou výuky, která je založena primárně na dialogu. Ta se v CL projevuje v metodě *binôme*, která byla dotazovanými nejvíce zmiňována. Práce poukázala jak na pozitiva, tak i negativa tohoto způsobu učení, kdy mezi dvojicemi panuje hierarchická nadřazenost a s tím i spojená arogance ze strany frankofona, zároveň nenávisť

¹³⁴ Rozhovor s @Aron_Legionstories.

vůči němu ze strany nefrankofona. Mezi další metody můžeme zařadit např. výuku trestáním, jež všichni legionáři považující za nejvíce efektivní, ale také práci s učebnicí, kterou však ne každý uvedl. To dokládá velkou různorodost v organizaci CL, kdy vždy záleží na útvaru a daném veliteli, který celou výuku koordinuje a francouzštinu vyučuje podle sebe. Zároveň tito velitelé nejsou téměř nikdy rodilými mluvčími, a tak přestože mají složené zkoušky CTE00, ve kterých se někdy objevuje i jazyková examinační, stále učí cizinec cizince. Nicméně i přes veškerá specifika je CL ve výuce francouzštiny úspěšná, jelikož každý z legionářů dříve či později jazyk ovládá. Nesetkala jsem se s názorem, že by žádný z legionářů nerozuměl rozkazům. Velkou roli ve snaze co nejrychleji porozumět hrají určitě fyzické tresty, kterým se chtějí členové útvaru vyhnout.

Dalším z cílů mé bakalářské práce bylo porovnat oficiální informace CL ohledně výuky s každodenní realitou, případně tyto informace potvrdit nebo vyvrátit. Myslím, že tato práce rozhodně vyvrátila frekvenci vyučovaných hodin, která je dle mého výzkumu rozhodně méně častá, než jak uvádí CL. Bohužel vzhledem k diverzitě odpovědí, která závisí na rozdílných příslušnostech k jednotlivým útvarům, se mi nepodařilo ostatní informace zcela potvrdit či zcela vyvrátit, viz např. výše zmiňovaný problém s učebnicí.

Jedním z nejvíce užitečných zdrojů bych pro mou práci hodnotila Špalkovu knihu *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, po jejímž přečtení jsem získala přehled o chodu CL, jak probíhá výcvik apod. Zároveň tím, že autor v CL sám působil, je kniha více autentická. Co se týče samotné didaktické problematiky, velkou oporou mi byli oslovení legionáři, ačkoliv jsem si vědoma jistého rizika sociálních sítí, a také toho, že jsou legionáři sledováni gestapem. Je proto možné, že některé odpovědi se kvůli strachu mohou lišit od reality. Myslím ale, že pokud tomu tak je, jedná se pouze o ojedinělé případy, jelikož všechny odpovědi byly víceméně podobné a vzájemně si neodporovaly. Ráda bych vyzdvihla i novou publikaci Hélény Maniakis *Le „Légiolecte“*. *Le français de et à la Légion étrangère*, která díky možnosti nahlédnutí do učebnice poskytl vizuální představu o učebnici, která nikde jinde k sehnání není.

Věřím, že tato práce podala srozumitelný, ale zároveň informacemi vyčerpávající přehled o tom, jak výuka v CL probíhá, a že se o této problematice dozví i širší veřejnost, jelikož toto téma není zatím v českém jazyce uceleně zpracované, i přesto, že se nás také

týká, poněvadž CL má hojné zastoupení českých občanů. Jedná se o zajímavé téma, které by si rozhodně zasloužilo více pozornosti a více výzkumů, jako např. soustavné pozorování jedince od nástupu v CL až po dosažení označení frankofona nebo zkoumání jazykového přenosu mezi mateřštinou legionářů a cílovým jazykem, tj. francouzštinou.

Resumé

Ce mémoire de licence traite de l'enseignement de la langue française à Légion étrangère et il a pour objectif d'analyser les méthodes et le déroulement des cours de langue française. Il a l'intention d'examiner le vocabulaire du légionnaire et le comparer avec le français standard. Enfin, il y a un chapitre dédié à la motivation d'apprentissage de la langue.

À propos de la méthodologie, ce mémoire est divisé dans les deux parties : la partie théorique et pratique. La partie théorique explique les termes nécessaires, ce sont les termes le français sur objectif spécifique et la méthode directe. C'est important pour connaître les conditions et l'environnement des cours. Ça permet de comprendre la motivation de légionnaires. Les sources pour cette partie sont principalement secondaires. La problématique de la méthode français sur objectif spécifique est expliquée grâce au couple Mangiante – Parpette et sa publication *Le Français sur Objectif Spécifique*. L'histoire et la situation contemporaine de la Légion étrangère part de livres des ex-légionnaires comme Michal Odstrčil, Jiří Špalek ou Peter MacDonald. C'était la publication de Špalek, *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*, qui m'a aidé beaucoup, parce qu'il y a un grand chapitre dédié à l'apprentissage de la langue. Mais il est nécessaire de faire la critique et l'analyse de cette source parce que leur opinion peut être influencée par leurs expériences. Pour la partie théorique je puise aux informations de ma recherche. J'ai fait les interviews structurées avec sept ex ou légionnaires établis. L'un des interviews s'était réalisée personnellement, tandis que les autres se sont passés par la plateforme sociale Reddit. Je suis consciente du danger des réseaux sociaux, mais les réponses ne s'opposent pas, donc on peut les supposer comme les faits. En supplément, je les appuie avec la nouvelle étude de Héléna Maniakis, *Le « Légiolecte »*. *Le français de et à la Légion étrangère*, qui était l'un de plus importante source ensemble avec le cahier de l'entraînement qui m'a fourni Jan Drmla.¹³⁵ Pour cette partie j'essayais de procurer le manuel et j'ai écrit au centre de la Légion étrangère, mais je n'ai pas réussi. De nouveau, c'est grâce à Héléna Maniakis que j'ai vu quelques pages de ce manuel.

¹³⁵ Les légionnaires obtiennent le nouveau nom après leur réception à Légion étrangère, c'est pourquoi le cahier est de Marek Dusak.

Le français est l'un des éléments importants en ce qui concerne de l'unification des légionnaires. C'est la seule langue qui est permise, les autres langues sont interdites. Malgré cela, les légionnaires essaient de parler leur langue commune comme p.ex. l'anglais, mais ces essais sont punis cruellement. Légion étrangère a une longue tradition et jouit d'un grand prestige. C'est évident que des engagés volontaires veulent en faire partie intégrante.

Mais il n'est pas facile d'obtenir le statut légionnaire. En histoire, la Légion étrangère, créée par Louis Philippe en 19e siècle, était pleine de criminels et des forçats. Pendant qu'aujourd'hui les engagés volontaires doivent passer par le procès compliqué. Les empreintes digitales sont prises et puis expédiées à l'Interpole. Il faut que les légionnaires aient le casier judiciaire vierge. Étant donné que l'entraînement est vraiment ardu, il est aussi important d'avoir la condition physique et psychique. La Légion étrangère, avec le siège à Aubagne, est présentée beaucoup en Afrique et il est engagé dans les missions sous le patronage de l'ONU.

L'entraînement se compose aussi d'apprentissage de la langue française, comme la grande majorité de légionnaires ne la parlent pas. Nous pouvons classer cet apprentissage dans la méthode le français sur objectif spécifique, parce que les connaissances de légionnaires sont différentes, mais aussi pour la raison que le français sur objectif spécifique a l'intention d'apprendre le français pour le travail. C'est pourquoi le vocabulaire est vraiment précis dans certain domaine. C'est la terminologie militaire comme p.ex. un fusil d'assaut semi-automatique, culasse, détente papillon etc. Le vocabulaire est puis divisé selon les fonctions dans la Légion. Les travailleurs de la santé ont lexique médical, les transmetteurs doivent être capables de faire la description de l'environnement. Les légionnaires souvent mélangent ses langues maternelles avec le français, c'est le fait que Hélène Maniakis appelle le légiolecte. Chaque légionnaire dispose d'un dictionnaire dont ils peuvent apprendre le vocabulaire toutes seules. L'apprentissage dépend beaucoup de l'auto-apprentissage. La raison pour laquelle nous pouvons classer l'apprentissage de la langue française dans la méthode directe, c'est que les autres langues que français sont interdites. De plus, la méthode directe se focalise, entre autres, sur l'expression orale. Le français légionnaire est basé sur la communication, le plus important est le comprendre d'une façon ou d'une autre. C'est pourquoi les légionnaires ne mettent pas l'accent sur la grammaire.

En ce qui concerne les conditions d'apprentissage du français, elles sont extrêmes. Les leçons se passent surtout pendant le séjour en ferme à Castelnaudary. Ce sont les caporal-chefs qui ont le rôle de lecteur, donc la manière d'enseignement est à eux. Nous pouvons diviser les méthodes, qui sont observées dans ce mémoire de licence, en trois. Premièrement, c'est la méthode képi blanc, nommé selon la couverture de la tête et selon le manuel. Nous en pouvons déduire que c'est la méthode basée sur le travail avec le manuel. Ce sont les manuels commerciaux comme *Mauger*, mais surtout le manuel qui est créé de Légion étrangère, *La Méthode Képi Blanc*. L'enseignement est fondé sur la répétition est sur la parole en haut. Mais cette méthode n'est pas si fréquente selon ma recherche. En revanche, c'est la méthode binôme qui est la plus utilisée. Un francophone dans le régiment s'occupe d'un non-francophone et il l'apprend le français. Mais il y a un problème avec le nombre de francophones. Ils ne sont pas nombreux et pour cette raison ils s'occupent de plus non-francophones en général. De plus, les relations entre les francophones et non-francophones ne sont pas toujours bons. D'un autre côté, l'esprit d'équipe est créé quand les liaisons sont amicales. Comme le fond de ce procédé est un dialogue, nous pouvons le classer sous la méthode directe. Finalement, et ce qui n'est pas le moins important, la méthode utilisant les chansons légionnaires et le *Code d'honneur du légionnaire* est citée. Les chansons font partie importante de chaque jour et le *Code d'honneur* est une nécessité de légionnaires. Il faut le connaître par cœur. La méthode avec les chansons est dans ce mémoire décrit plus en détail à l'aide du reportage de la chaîne *France24*.

Après la ferme, les légionnaires sont mis à l'épreuve CTE00 qui se compose du test de la langue française. Quand ils le passent, ils obtiennent le statut de francophone et ils sont capables de mener les non-francophones.

Les informations officielles d'apprentissage de la langue sont publiées par le site d'Internet de la Légion étrangère, mais en réalité elles ne sont pas souvent accomplies. Avant tout c'est le nombre de leçons qui n'est pas si fréquentes en fait et puis le travail avec le manuel, mais c'est le cas de la diversité et d'individualité des leçons.

En conclusion, le domaine de la didactique française de la Légion étrangère n'est pas encore beaucoup exploré. Premièrement, c'est à cause du système fermé de la Légion et à cause de sa diversité. La manière et la fréquence des cours se différent selon

les régiments. En littérature, il n'y en a pas beaucoup d'informations et les légionnaires ont peur de l'élément de sécurité donc ils ne disent pas toute vérité. Deuxièmement, c'est pour la raison que les légionnaires ne comprennent pas le français comme un élément le plus important. Ils sont contents quand ils comprennent les ordres. En ce point, ils n'ont pas plus de motivation de s'en améliorer. Ils ne sont pas conscients qu'ils créent une nouvelle identité et une culture spécifique. Cette culture est marquée par la langue française avec des éléments des autres cultures. C'est pareil pour la problématique de la langue, nous l'appelons le légiolecte, puisque ce n'est pas le français typique, l'influence des langues maternelles de légionnaires est évidente dans les expressions et la prononciation. Malgré toutes spécificités, l'enseignement du français est fructueux parce que les légionnaires le comprennent vite.

J'espère que ce mémoire, l'un de premiers en tchèque, aidera les recherches suivantes dans ce domaine de l'apprentissage de la langue française et de la motivation de légionnaires. C'est un thème intéressant pour les autres nations, puisque ses représentants font partie de la Légion étrangère. Ce mémoire peut être un fond pour les autres recherches comme l'observation de l'individu de son arrivée à Légion étrangère à son identification comme francophone, ou le transfert entre la langue maternelle et la langue française.

Seznam použitých informačních zdrojů

CARRAS, Catherine, TOLAS, Jacqueline, KOHLER, Patricia a SZILAGYI, Élisabeth. *Le français sur Objectifs Spécifiques et la classe de langue*. Paris: Alinéa, 2007. ISBN 978-2-09-035354-9

CUQ, Jean-Pierre a GRUCA, Isabelle. *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*. Grenoble: Press universitaires de Grenoble, 2008. ISBN: 978-2-7061-1459-5

DUSAK, Marek. *Sešit z výcviku v CL*. Castelnaudary, 2019.

JORDAN, David. *The History of the French Foreign Legion from 1831 to the Present Day*. Staplehurst: Spellmount, 2005. ISBN: 1-86227-295-6

LYONS, Zachary. *Imagined Identity and the L2 Self in the French Foreign Legion*. in: *Motivation, Language Identity and the L2 Self*. Multilingual Matters, 2009. ISBN: 978-1-84769-128-6

MACDONALD, Peter. *Cizinecká legie*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 28-021-95

MANGIANTE, Jean-Marc a PARPETTE, Chantal. *Le Français sur Objectif Spécifique: de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours*. Paris: Hachette, 2004. ISBN: 978-2-01-155382-9

MANIAKIS, Hélène. *Le „Légiolecte“*. *Le français de et à la Légion étrangère*. Paris: L'Harmattan, 2020. ISBN: 978-2-343-21877-9

ODSTRČIL, Michal. *Bitva cizinecké legie: Camerone*. Brno: vydáno vlastním nákladem, 2013. ISBN 978-80-260-2281-7

ODSTRČIL, Michal. *Historie a současnost Francouzské cizinecké legie*. Brno: vydáno vlastním nákladem, 2011. ISBN: 978-80-254-9723-4

ŠPALEK. *Moderní Cizinecká legie očima výsadkáře*. Praha: Naše vojsko, 2012. ISBN 80-206-0767-6

Online zdroje:

BERNELLE, Joseph, *Histoire de l'ancienne Légion Étrangère*. Paris: Imprimerie de E. Marc-Aurel, 1850. [online] Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=fvVAAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

BODIN, Michel. *Introduction*. In: *Guerres mondiales et conflits contemporains*, no. 237, Presses universitaires de France: 2010. [online] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25733316>

BOISSON, Raphaël. *L'apprentissage de la langue française à la Légion*. 31. 3. 2021. [online] Dostupné z: <https://www.legion-etrangere.com/mdl/page.php?id=733&titre=L-apprentissage-de-la-langue-francaise-a-la-Legion>

BOUKHANNOUCHE, Lamia. *Le français sur objectif spécifique (FOS): méthodologie pour une réalisation didactique efficace*. 2007. [online] Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/320197469>

BOURBAN, Jean-Philippe. *Que dire de plus à un jeune lieutenant en 2017?* Légion étrangère. 28. 3. 2017. [online] Dostupné z: <https://www.legion-etrangere.com/mdl/page.php?id=527&titre=Que-dire-de-plus-a-un-jeune-lieutenant-en-2017>

FRANCE 24. *Apprendre le français façon légionnaire*. 8. 6. 2018. [online] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CA5SFAgz3VI>

GAST, Thomas. *French Foreign Legion for Beginners: A handbook for potential candidates of the Légion étrangère*. Norderstedt: BoD, 2018. ISBN 9783752867299. [online] Dostupné z: https://www.bod.de/booksample?json=http%3A%2F%2Fwww.bod.de%2Fgetjson.php%3Fobjk_id%3D2470860%26hash%3D28dd75a86f58b7412f25a574a01a0fb9

Légion étrangère. *Conditions administratives*. [online] Dostupné z: <https://www.legion-recrute.com/fr/conditions-administratives>

Légion étrangère. *Conditions physiques*. [online] Dostupné z: <https://www.legion-recrute.com/fr/conditions-physiques>

Légion étrangère. *L'action sociale de la Légion étrangère*. 9. 1. 2017. [online] Dostupné z: <https://www.legion-etrangere.com/mdl/page.php?id=488&titre=L-action-sociale-de-la-Legion-etrangere>

Légion étrangère. *Monday motivation*. Facebook. 7. 6. 2021. [online] Dostupné z: <https://www.facebook.com/LegionetrangereOfficiel/photos/a.1079771648745224/3952181651504195/>

Légion étrangère. *Régiments et unités composant la Légion étrangère*. 27. 2. 2018. [online] Dostupné z: https://www.legion-etrangere.com/mdl_media/doc/1/plaquette-Legion-etrangere-2019-pour-BAT.pdf

MANIAKIS, Hélène. *Construction du savoir langagiers en français à la Légion étrangère: la double hybridation linguistique dans l'interlangue des légionnaires russes et polonais*. In: Voix plurielles 11.2/2014. [online] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308206982_Construction_du_savoir_langagier_a_la_Legion_etrangere_la_double_hybridation_dans_l'interlangue_des_legionnaires_russes_et_polonais

MICHON, Jean. *Sidi-bel-Abbès: Capitale légionnaire*. In: *Guerres Mondiales Et Conflits Contemporains*, no. 237, Presses universitaires de France: 2010. [online] Dostupné z: www.jstor.org/stable/25733318

OXFORD, Rebecca L. *Language learning styles and strategies: An overview*. Oxford: GALA, 2003. [online] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/254446824_Language_learning_styles_and_strategies_An_overview

PEDREIRA, Nuria Rodriguez a RIVEIRO, Carlos Valcarcel. *Le FOS: une évaluation des ressources pédagogiques*. in: Iberica, 2007. [online]

Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/277271905>

QOTB, Hani, *Vers une didactique du français sur Objectifs Spécifiques médié par Internet*.

Montpellier: Université Paul Valéry, 2007. [online] Dostupné z: <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00335245>

TOMŠŮ, Jana a VOBŮRKA, Pavel. *Cizinecká legie a výuka francouzštiny pro cizince*. in: *Vzdělávání a výcvik*, 4/2007. [online] Dostupné z:

<https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/vzdelavani-a-vycvik/cizinecka-legie-a-vyuka-francouzstiny-pro-cizince>